СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 22. | Джерзи Сити, Н. Дж., вівторок, 29. січня, 1924.

VOL. XXXII. | No. 22. | Jersey City, N. J., Tuesday, January 29, 1924. | THREE CENTS

ЗНОВА КОПАЛНЯНА КАТАСТРОФА

ІНДІЯНА, ПА., 26. січня. — Коло пів до 4. години сполудня нині случилася в копалні ч. 8. спілки Варнес енд Тікер Ко. вибух метелінового газу, котрий захопив в підземних хідниках копалні 45 майнерів. На місце випадку вислано сейчас всякі ратункові відділи, але їх роботу спинює румовище, завалене вибухом.

40 МАЙНЕРІВ ПОГИБЛО

КЛАЙМЕР, ПА., 27. січня. — Досі добуто з копалні, в якій случився вибух газу, 36 трупів майнерів. Припускають, що й чотири другі майнери, захоплені в сьому хіднику, теж погибли, так що число випадків сього вибуху виносить 40.

МАЙНЕРСЬКА КОНВЕНЦІЯ

ІНДІЯНОПОЛИС, 27. січня. — Комітет для встановлення домагань, які майнерська юнія має предложити властителям копалень мягкого вугля, вже виробила свій проект та предложить його завтра конвенції до потвердження.

На конвенцію приїхав Вілєм Фостер, відомий большевицький симпатик, щоби організувати кампанію проти нового вибору президентом юнії Луиса. На конвенцію приїхав теж яко свідок Вілєм Роджерс, знаток майнерства з федерального департаменту копалень.

ПРЕЗИДЕНТ ВМІШУЄТЬСЯ В НАФТОВИЙ СКАНДАЛ

ВАШІНГТОН, 26. січня. — Президент Кулидж видав нині публичну заяву в справі слідства в справі винайму нафтових теренів, зарезервованих для американської фльоти, яке веде спеціяльний комітет сенату. Президент каже, що він зробить все, що лежить в його силі, щоби поставити перед суд всіх, проти котрих будуть докази поповнення злочину.

СЕНАТОРИ ОБУРЕНІ НА КРОК ПРЕЗИДЕНТА

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Сенатор Волш, котрий є членом сенатового комітету, що веде слідство в справі найму нафтових теренів, каже в своїй публичній заяві, що президент Кулидж мусів звідкись довідатися, що задумує вробити сенатовий комітет і перебіг його своїм поступком.

СЕНАТОРИ ПИТАЮТЬСЯ ФАРМЕРІВ О ПОРАДУ

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Сімох сенаторів вислало до фармерських організацій в середно-західних стейтах просьбу о поданне їм своєї опінії (думки) про те, якого законодавства вони бажають собі для полекші становища фармерів.

ПОЧИНАЮТЬ КАМПАНІЮ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Тут відбулася конференція для боротьби проти закона Волстеда. В скликанню конференції мала велику ролю Американська Федерація Праці, а її віцепрезидент Данкен був головою конференції. Конференція оснувала постійний комітет для ведення кампанії для зміни шрогибіційного закона.

ЩЕ ОДИН КАНДИДАТ НА УРЯД ПРЕЗИДЕНТА

СТ. ЛУИС, Мезуре, 27. січня. — Сенатор Джеймс А. Рід оголосив публично, що він хоче кандидатувати на президента Злучених Держав з рамени демократичної партії. В своїй заяві він домагається суду на нафтових обманців, полекші для малих податковців та бонуса.

ВЖЕ Й РАДІОВОВИЙ ПРОМИСЕЛ МОНОПОЛІЗОВАНИЙ

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Федеральна Промислова Комісія внесла до федерального суду зажаленне, що ввесь радіовий промисел уже опинився в руках кількох великих підприємців, які мають межи собою змову та рішають, які прилади вираблятн та по якій ціні їх продавати. Межи підприємствами, що подані як належні до „пулу", є Радіо Корпорейшен оф Америка, Дженерел Електрик Ко., Америкен Телефон енд Телеграф Ко., Вестерн Електрик Ко., Вестинггавз Електрик Ко. і кілька других.

ЯПАН ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ЕМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОПРОЕКТУ

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Японський уряд вніс до американського уряду протест проти нового проекту іміграційного закона, над котрим ведуться тепер дебати в комітетах конґресу, а котрий пропонує, щоби зовсім зборонити іміграції з Япону.

ФИЛИПИНСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ

МАНІЛЯ, Филипини, 27. січня. — В боротьбі поліції з тубилцями коло Пасер, на Суріґао, погибло знова 54 Филипинців, а коло 20 було ранених.

МЕКСИКАНСЬКЕ ПОВСТАННЄ

МЕКСИКО, 27. січня. — Федеральні війска під командою президента Обрегона добули нині місто Есперансу. Коло міста велася довга битва, в котрій повстанці утратили 400 людий в убитих та 1,000 в плінниках.

РОЗСТРІЛИ ЗА РЕВОЛЮЦІЙНІ ЗМОВИ

ЕЛЬ ПАСО, Тексас, 27. січня. — В місті Хвaресі розстріляно нині 5 людий, які мали були зробити заговір, щоби видати місто в руки мексиканських повстанців.

МІЛІОНЕР-ВІДЛЮДОК ЗАМЕРЗ

В Перт Амбою, в стейті Ню Джерзі, найдено тіло Стівена Сінюра, котрого маєток обчисляють на якого пів міліона долярів. Помер він від морозу в своїй дірявій стодолі, в котрій жив від довшого часу. Лікарі, що обглядали його по смерти, найшли, що він мусів послідними часами також не доїдати.

ВАЖНИЙ ВИНАХІД В РАДІЮ

МИНЕАПОЛИС, Минесота 27. січня. — Едгар Де Форест, місцевий винахідник, оповіщує, що він винайшов спосіб переселання голосу без посередництва електричних филь, як се робиться в усіх дотеперішних радіови приладах. Винаходчик каже, що аж тепер здійсниться думка завести бездротний телефон, в якому розмови моглиб бути заховані в дротяних телефонах. На його думку, старі телефони будуть скоро скасовані, а на їх місце заведені бездротні.

АҐІТАЦІЯ ЗА ВИЗНАННЄМ РОСІЇ

В церкві "Комюніті Черч" в Ню Йорку виголосив в послідну неділю Нормен Гепгуд, редактор місячника "Герстс Інтернешенел", відчит про Росію. Бесідник домагався визнання совєтського уряду Америкою, та говорив, що президент Кулидж є за визнанням, але йому не дає сього зробити секретар стейту Гюз, котрий завзявся не визнати Росії так довго, поки вона не принасть повного привернення приватної власности.

ЗАСУД ЛІНЧОВНИКА

Перед стейтовим судом в Гемилтоні, в стейті Алабамі, ставав Роберт Дж. Ленкастер, бувший вояк національної гвардії, обжалований за участь в лінчу. Як говорив акт обжалованя, Ленкастер, котрий стояв на чолі відділу ґвардії яко фельферель ("серджент"), стаціонованої в місті Тавилі для запобіжения заворушенням з нагоди страйку вуглевих майнерів, самий станув на чолі товпи, що вломилася до вязниці, вивела звідти страйкаря Вілєма Берда та застрілила його під містом. Лава присяжних суддів признала Ленкастра винуватим вбийства другого степеня, а суддя засудив його на 18 літ вязниці.

НІМЕЦЬКА МОВА В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

"Правда" доносить, що в звязку з німецькими подіями наказано у всіх червоноармейських клюбах союза совєтських републик ввести навчанне німецької мови.

ГОЛОДОВА СМЕРТЬ В БЕРЛІНІ

Вчасі від січня до падолиста м. р. зареєстровано в Берліні 103 випадки голодової смерти. Жертвою впали переважно особи у віці від 50 до 90 років.

ТЕЖ ЯКАСЬ ЛЮБОВ

Сімнайцять літ тому назад у Мавнт Плезент коло Балтимора мало відбутися весілля панни Каролайни Ствон, дочкою місцевог олікаря, з Ґарі Вилсоном Джовнсом, богатим земельним купцем з Болтимора. Коли вже все було готове до весілля, молодий не явився. Післано післанців на дворець, але молодого не найдено. За якийсь час опісля прийшла вістка з Болтимора, що молодий заслаб, а в кілька днів опісля він самий повідомив родину молодої, що він хорий на серце й не думається женити.

Його наречена стала незадовго опісля женою якогось Голенда. В рік опісля в них уже була дочка. Тоді й зявився в місті Ґарі Вилсон Джовнс, запізнався з родиною, став приятелем усіх, а головно малої дівчини.

Недавно він помер, і в суді зложено його тестамент. В ньому Джовнс, котрий лишився на все парубком, записує дрібні суми свому братови й сестрі, приказує поплатити всі кошта похорону, а решту лишає своїй колишній нареченій — на доказ, що, хоча не женився з нею, він все її любив.

ПОВОРОТ ДЗВОНІВ З РОСІЇ.

До Варшави прибули дзвони слідуючих парохій в Кремінецьким повіті: Білозірка, Борки, Бережці, Борщівка, Гнидава, Горенка Мала, Гніздично, Дзвиняча, Кремінець, Коськівці, Кокорів, Краснолука, Колодно, Кімнатка, Лідухів, Новосілки, Новостав, Олексинець Старий, Опаринси, Обичі, Орішківці, Почаїв, Підгайці, Погорільці, Попівці, Перенятин, Потуторів, Ридомель, Раковець Малий, Радовилів, Ростоки, Решнівка, Рудка, Рахманів, Ростоки, Свинюхи, Святець, Стожок, Тараж, Темногайці, Тилявка, Татаринці, Тетильківці, Юськівці, Якимівці, Янківці, Шумськ, Шпиколоси, Шимківці, Волиця, Волківці, Вишневець, Вербовець, Вилія, Вязовець, Ванжулів, Вишгородок, Заруддя, Зіньки, Загорці, Залужжа, Жуківці. Про подробиці можна довідатися в Кремінці, Широка вул., Т-во "Просвіта".

КІЛЬКІСТЬ КРАДІЖОК ЗА ДОБУ У КИЄВІ.

Київська ґазета "Більшовик" (ч. 285) подає під цим наголовком таку хронікальну замітку: "Всього за 13 грудня в Києві трапилося 12 крадіжок, з них викрито 5". Дещо краще, як у нас!

НА ЛАСИЙ ХЛІБЕЦЬ

Большевицькі часописи доносять, що під цю хвилю в Московщині находиться поверх 900.000 безробітних. Велика скількість тих безробітних втікає на Україну, де певно знайдуть до волі хліба та праці.

14 МІСЯЧНА ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Чеські часописи доносять, що міністер краєвої оборони задумує зредукувати військову службу в ЧехоСловаччині на 14 місяців.

СОЮЗ ПРОТИ ПРОКЛОНІВ

В Італії засновано цікаву Лігу, яка має на меті боротись з поганою звичкою проклонів, які зневажають Бога та святих. Ця Ліга наклидає грошеві кари.

ЛІКВІДАЦІЯ НЕГРАМОТНОСТИ НА ПОДІЛЛЮ

Останніми часами проведено на Поділлю обчислення неграмотних. В Камянецькому окрузі неграмотних є 124,567 душ, з них до призивних 5875. До шестих роковин жовтневої революції навчилося грамоти 2500 душ. В окрузі є 178 ліквідаційних пунктів неграмотности. В Проскурівському окрузі — є 123 лікв. пунктів неграмотности. Тут проводиться обчислення населення і після зібрання точних даних про кількість населення і число неграмотних, число лікв. пунктів збільшиться. Зле стоїть справа в Тульському окрузі. В окружному місті тільки три лікв. пункти. Точного обчислення неграмотних серед організованого пролетаріяту нема. Серед незмаожних незаможних негромтних є до 6 тисяч. В окрузі 78 лікв. пунктів. Число учеників у них невідоме. У Винницькому окрузі обчислення неграмотности ще не закінчено.

"Вісти", з яких черпаємо ці інформації, пишуть: "Загалом робота над ліквідацією неграмотности на Поділлю визнана незадовольняючою і якщо так далі буде, то ліквідація неграмотности серед населення від 18—36 років не буде виконана до 10 роковин жовтневої революції".

У Винниці під кермою заступника голови Всеукрграмчека відбувся двотижневий (!) семинар для ліквідаторів неграмотности. Після закінчення науки в окрузі призначено нову інспектуру по ліквідації неграмотности.

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР МЕКДАНЕЛД ВИСТУПИВ РІШУЧО ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

ПАРИЖ, 27. січня. — Тутешній дневник „Котідіян" помістив розмову з премієром Англії Ремсеем Мекданелдом. В сій розмові Мекданелд заявив, що нещастем Европи є французька окупація Рурщини. Він сказав, що французька політика, особливо оруженне малих держав в Европі, може змусити Англію до воєнних приготовань і до нових союзів.

Далі він заявив, що британське правительство згодиться дати комісії знавців ширші повновласти, якщо вони сього зажадають.

Англія, казав він, що Велика Британія є за сим, щоб Ліга Народів мала як найбільшу силу і могла полагоджувати силу і могла полагоджувати всі спірні міжнароді справи.

Сю заяву нового премієра Англії вважають першим виступом у його рішучій політиці проти Франції.

МЕКДАНЕЛДОВА ПОЛІТИКА СТАРА

ЛОНДОН, 27. січня. — В тутешніх політичних кругах говорять, що заява нового премієра Мекданелда про політику Англії у відношенню до Франції, годиться з давньою політикою Англії до Франції, тільки вона не тайна і не скрита, але явна і рішуча.

ФРАНЦІЯ БОЇТЬСЯ ЛІГИ НАРОДІВ

ПАРИЖ, 27. січня. — Французькі політики занепокоїлись заявою британського премієра Мекданелда про те, що Ліга Народів повинна мати більшу силу і рішати всі міжнародні питання.

Вони бояться, що Англія буде домагатись, щоби справу „воєнних відшкодовань" і міжаліянтських довгів віддано Лізі Народів.

СПРАВА ПРИЗНАННЯ РОСІЇ АНГЛІЄЮ

ЛОНДОН, 27. січня. — Англійський кабінет на завтрішньому засіданню має обговорити справу признання російського совєтського уряду, а також справу французької аґітації за відірванием Рейнщини від Німеччини.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 27. січня. — Нині було кілька конференцій задля покінчення зелізничого страйку, наслідком якого тепер вже також не працює 100,000 майнерів в Анґлії.

Нове правительство робить заходи, щоби страйк покінчено як найскорше.

ЛЕНІН ПОХОВАНИЙ

МОСКВА, 27. січня. — Нині поховано тут Леніна серед небувалого морозу, на Червоній площ ів мраморному гробівці.

Церемонія була дуже проста, без священиків і без богослужень. На церемонію не допущено нікого споза круга головних большевицьких урядовців.

Підчас похорону дзвони дзвонили, гармати греміли і банди грали.

Людий на похорон прибуло богато мимо зимна.

Троцького на похороні не було. Він на Кавказі на ліченню.

БРЕШКОВСЬКА ПРО ЛЕНІНА

ПРАГА, столиця Чехо-Словаччини, 27. січня. — Катерина Брешковська, „бабушка російської революції", яка живе в місцевости Бубенці, під Прагою, нині обходила 80-і уродини.

З нагоди уродин були у неї кореспонденти ґазет яким вона сказала:

Ленін не був великим чоловіком, бо він був крайно самолюбним диктатором. Правда, він не дбав про гроші, але він дуже любив власть і задля неї протягом 7-и літ приніс голоднечу Росії.

Вона сказала, що знала Леніна від 20 літ і з ним не годилась. Вона вірила в успішність просвіти й еволюції, а він у абсолютну перемогу сили.

Ленін, казала бабушка, ненавидів селян і называв їх дурнями. Большевицьке правлінне назвала „висшою формою божевілля".

РОДЗЯНКО ПОМЕР

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 27. січня. — Тут помер нині Михайло Родзянко, голова трох останніх російських дум.

Він був з українського козацького роду. В 1917 році проводив думською комісією, котра кермувала першою революційною владою. Прожив 63 роки.

КАЖЕ, ЩО РОСІЯ ПОДІЛИТЬСЯ

ПАРИЖ, 27. січня. — Провідник французьких соціялістичних посолів Ерріо каже, що тепер влада в Росії поділиться і відділяться від Росії поодинокі народи яко окремо держави.

СПОДІВАЄТЬСЯ СКОРОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В РОСІЇ

ПАРИЖ, 27. січня. — Бувший посадник Москви, Рутнієв, котрий є соціялістом і живе тут на еміґрації, заявив, що наслідники Леніна ніколи не будуть мати такого впливу на нарід як мав Ленін, та що за кілька місяців прийде до революції в Росії і тоді вернеться туди російська еміграції із заграниці.

СМЕРТЬ ЛЕНІНА — ПЕРШИЙ КРОК ДО ПОВОРОТУ ЦАРЯ

ПАРИЖ, 27. січня. — Один з тутешніх російських монархістів, граф Толстой, заявив, що смерть Леніна є першим крок до повороту царської влади в Росії.

До сього поможе, казав він, як другі держави признають Росію і поможуть російській еміграції вернутись домів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЦИФРИ ДЛЯ БАЙДУЖНИХ.

Річний звіт уряду Українського Народного Союза за 1923 рік, предложений стейтовим асекураційним урядам, виказує, що в 1923. році померло в організації 124 членів. Замітним фактом в сьому є вік померших.

У віці від 18 до 24 літ життя померло	2
„ „ „ 25 „ 29 „ „ „	8
„ „ „ 30 „ 34 „ „ „	21
„ „ „ 35 „ 39 „ „ „	28
„ „ „ 40 „ 44 „ „ „	22
„ „ „ 45 „ 49 „ „ „	18
„ „ „ 50 „ 54 „ „ „	16
„ „ „ 55 „ 59 „ „ „	6
„ „ „ 60 „ 64 „ „ „	2
„ „ „ 65 „ 69 „ „ „	1

Ся табелька дуже навчаюча тим, що вона дає відповідь на звичайну відповідь байдужних людий. Коли їх тягнеться до організації, вони кажуть: „Я ще вмирати не збираюсь. Як наставлюсь вмирати, тоді запишуть". Або щось в тому роді.

Табелька показує ще раз тим всім легкодухам, що вмирає не старий, а той, кому час. Правда, в нашій організації переважають люди середнього віку, і через те й серед померших мусить таких бути найбільше. Однак, все таки, колиб воно справді так, що вмиралиб лишень старі, то й табелька віку, померших представлялабся зовсім інакше.

Тому сю табельку повинні запамятати собі добре всі ті, що відкладають приступлення до запомогової організації з дня на день, з року на день. Най вона буде для них осторогою, що не дивлячися на їх силу, здоровля й вік, вони легко можуть програти перегони зі смертю, та опізнитися зі своїм обезпеченнем.

РОБІТНИКИ ОСТЕРІГАЮТЬ УГНЕТЕНИХ.

Англійський уряд, котрий тепер находиться в руках робітничої партії, видав до населення Індії осторогу, щоби воно не важилося ані на революцію ані на бойкот англійського уряду в Індії. Робітничий уряд остерігаю Індусів, що він не дозволить на нічого подібного.

Заява робітничого уряду значить инчими словами, що робітничий уряд не дозволить на те, щоби Індуси відорвалися від брітійської імперії. Коротко, робітнича партія Англії станула на становищи імперіялістичнім.

Своєю заявою англійські робітники показали, що в відношенню до народів, поневолених Великою Британією, вони такі самі добрі імперіялісти, як англійські лорди та англійські фабриканти.

Таку научку світови дала лишень недавно Росія, коли її уряд, що звався робітничим і селянським і голосив самовизначеннє народів аж до права відорвання від Росії, зараз підняв оружа жандарма та пішов поневолювати народи, що колись були силою прилучені царями до російської імперії та силою при ній удержувані, а котрі на вістку про революцію в Москві, зібралися зробити революцію й в себе та скинути зі себе ненависне московське ярмо.

Польські хлопські уряди Вітоса доказують нам те саме про селянські уряди.

Живі факти з большевицьким урядом в Росії, робітничим урядом в Англії та хлопським урядом у Польщі показують, що й скасоване гнету над робітництвом ще не приносить зі собою скасовання гнету одної нації над другою, бо визволені з неволі робітники чи селяни силою свого уряду потрафлять угнітати другі нації, робітників та селян других націй, зовсім не гірше своїх попередників, шляхтичів та фабрикантів.

Боротьба за національне визволення мусить йти рівнобіжно з боротьбою проти поневолення одної кляси другою, бо інакше всякі революції можуть скінчитися лишень тим, що місто визволення прийде лишень зміна панів: місто шляхти та фабрикантів стануть визискувати чужі селяни та робітники, свої клясові товариші.

ҐЕН. БІСКУПСЬКИЙ ПЕРЕЙШОВ ДО БОЛЬШЕВИКІВ?

Нам пишуть із Праги:

Білгородське „Новое Время", посилаючись на софійську монархічну часопись „Русь", повідомляє про ПЕРЕХІД СЛАВНОЗВІСНОГО ҐЕНЕРАЛА БІСКУПСЬКОГО ДО БОЛЬШЕВИКІВ. „Русь" запевняє, що ҐЕН. БІСКУПСЬКИЙ ВЖЕ ВИЇХАВ ДО МОСКВИ, де йому обіцяють дати високий командовий пост.

Як відомо, ґен. Біскупський один час виставляв свою кандидатуру на булаву українського гетьмана, очевидно на тій підставі, що має призвище на „ський" і був за Скоропадського комендантом одеської військової округи. Переїхавши до Монахова, Біскупський тісно заприязнився з найзавзятійшими монархічними ватажками Баварщини та Мадярщини. Між иншим, коло нього також крутився український авантурист Полтавець-Остряниця, який діставав од нього гроші на виданнє „Українського Козака" — спеціяльно для компромітації українського руху закордоном.

Треба зазначити, що „Новое Время" залишає повідомленнє „Руси" на цілковитій відповідальности софійської монархічної часописи.

У ПАЗУРАХ.

Талергоф, Ґелєрсдорф, Мітерґраберн, Зіцендорф, Рашала.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Одного слова „Талергоф" вже досить, щоб український читач догадався, про що тут буде мова. Бо хто й сам не побував у тім земнім пеклі небіжки Австрії, той мав там кревних або знайомих, а хто їх і не мав, той всетаки чув про це місце, де пролилося стільки української крови та сліз.

На сторінках „Свободи" недавно було висловлене бажаннє, щоб кождий, хто має якінебудь спомини з Талєргофу та инших подібних місць, доконче їх списав та видрукував. Поки нема українських споминів, це бажаннє може почасти бути задоволене книгою Отакара Вохоча, яка щойно вийшла в чеській мові.

Книга називається **„У пазурах"**. Під цим першим титулом є ще другий: **„Неправдоподібні історії"**. Дійсно, історії в ній оповідаються „неправдоподібні", але зате **правдиві.** Автор книги — начальник станції Їчин за австрійської влади — сам викоштував цілий келех терпінь по ц. і к. таборах аж до самісінького дна. Він побував скрізь: і в Талєрґофі, і в Ґелерсдорфі, і в Мітерґраберні, і в Зіцендорфі, і в Рашалі. Мало не три роки мучився він по тих тортурнях, заки його випустили. Та часу він не згаяв. Його книга, списана на підставі особистих спостережень і переживань, лишиться цінним історичним документом не тільки для чеського, але й для всіх народів бувшої Австрії.

Короткими, але гострими рисами автор описує концентраційний табор Талергоф, оснований спеціяльно для Українців. В осени 1914 р., коли львівські тюрми стали занадто переповнені, не зважаючи на щоденні росстріли арештованих, тоді біля Ґрацу заложено той табор. Цілих десять днів тривало транспортованнє арештованих зі Львова до Талєрґофу. Всіх везли разом, перемішаними в одну купу: вулишну повію й шляхтянку, поважного громадського діяча й фахового злодія. Везено в худобячих ваґонах, причім двері цілу дорогу не відмикались, і всі природні потреби залагоджувались тут же на місці, на підлозі ваґонів. На кожде слово протесту була одна відповідь: удар кольбою...

Настала вже зима, а інтерновані довгий час мусіли жити в шатрах, бо бараки ще не були готові. До харчування всі мусіли вишиковуватись у лави, по військовому. Хто відступав хоч на крок, діставав багнета в груди. Виходком служили дві дошки, положені поперек ями. Тут цілий табор залагоджував свої потреби: чоловіки, жінки, дівчата. А німецька інтеліґенція з Ґрацу стояла тимчасом за парканом і фотоґрафували бідолах. Зимою люде часто падали з обмерзлих дошок у яму, але почиститись коло пумпи їм було заборонено.

Панове офіцери у своїх знущаннях над інтернованими доходили до нелюдського садизму. Жінок з кращого товариства розпитувано про їх походженне, чи знають вони чужі мови, чи вміють грати на фортепяні — а тоді їх посилали чистити виходок! Панове офіцери далі мали „право" плювати кождому інтернованому в лице, й вони цим „правом" користувались аж занадто часто...

Неможливо в короткій часописній кореспонденції вичерпати цілий зміст цеї „неправдоподібної", але правдивої книги. Неможливо спинитись на десятках і сотках особистих траґедій, що відогрались на цім страшнім тлі. Цю книгу треба було-б перекласти на мови всіх народів бувшої Австрії (й це напевне станеться), щоб діти дітей і потомки потомків навчилися з неї проклинати імя старої, нині більше неістнуючої ц. і к. гріховодниці.

На жаль, що для Чехів нині вже є минувшістю й про що чеський автор нині може говорити тоном спокійного літописця, те для нас ще й досі лишається сумною дійсністю. Бо на місце австрійського Талєрґофу для нашого народу прийшли тепер **Талєрґофи польські та московські,** почасти ще й **румунські.** Тим більше актуальности мала-б для нас книга Вохоча, коли-б вона була перекладена на українську мову.

Особливо корисною була-б ця книга для американських Українців. Побачивши, які були „пазурі" австрійські, вони щойно тоді могли-б собі наочно уявити, які-ж мусять бути пазурі ляцькі та московські!

Прага, 11. січня.

Радянин.

П. П. С. І „НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТИ".

Відгуки краківського конгресу.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

На конґресі Польської Партії Соціялістичної, що оноді відбувся у Кракові, було також порушене питанне про т. зв. „національні меншости".

Референтом від імени центрального комітету партії виступив посол Нєдзялковскі, який заявив, що партія в цім питанню мусить на будуче мати ясну й реальну програму. Питанне це є дуже складне, бо інакше стоїть справа з жидівською меншістю, розкиданою по цілій державі, інакше — з властивими національними меншостями й знов інакше — з національно замкненою територією Українців на Волині та Східній Галичині. Жидівське питанне мусить бути інакше розвязане, як питанне тих національних меншостей, що живуть на певній окремій території.

Національне питанне у Польщі, — правив далі референт, — **є нині подібне до вулькану** і в інтересах держави мусить бути розвязане. Дотеперішні уряди трималися національно-польської орінетації й погіршили становище. Ми, соціялісти, не можемо чекати, заки більшість перейде до нас. Робітничий рух терпить під нинішніми національними відносинами. Наші вимоги можуть бути здійснені у двох напрямках. Перше всього мусимо підтримувати культурні вимоги національних меншостей, а також вимогу, щоб їх представників приймано на урядову службу. Другою нашою вимогою є **територіяльна автономія для „східних кресів"**. Цю останню вимогу ми вже поставили в соймі й мусимо далі енерґічно її підтримувати. Наші вимоги цілком годяться з конституцією.

Наприкінці референт зазначив, як переслідуванне національних меншостей шкодить Польщі в міжнародній опінії. Також під цим оглядом національне питанне мусить бути розвязане в інтересі самої Польщі.

Над цим рефератом завязалась дискусія, підчас якої декотрі промовці виступили проти політичних гасел національних меншостий, до яких партія не повинна безкритично приєднуватись (що то за гасла?) Ред.). Далі соціялістичним ґрупам національних меншостей було закинуто, що вони роблять спільну політику з націоналістами своїх таборів, що особливо стосується до німецьких, (але, на жаль, не до українських. Ред.) соціяльдемократів у Польщі.

Конґрес ухвалив **резолюцію,** в якій підкреслюється, що національне питанне зробилось одним з найбільш пекучих у внутрішній політиці держави. Переслідуванне меншостей викликає національну ворожнечу, яка скріплює реакцію, гальмує демократизацію й затримує розвиток робітничого руху. П. П. С. мусить спихнути справу з мертвої точки, на якій вона застрягла, й взяти ініціятиву у свої руки. Партія вимагає повної рівноправности для всіх мешканців польської републики без ріжниці віри й національности, здійснення конституції, яка забезпечує меншостям їх культурні, язикові й шкільні права, далі **заснования українського університету у Львові** й нарешті спинення переслідувань і шиканования релігійних і національних меншостей. Для східної Польщі (?) партія вимагає заведення громадської та окружної овтономії, як і **територіяльної автономії для території, суспіль населеної Українцями.** Партійній екзекутиві доручено навязати зносини з соціялістичними ґрупами національних меншостей і побудити їх розпочати боротьбу з націоналістами та конфесійними політиками з власного табору.

Стільки можна довідатися з партійної преси П. П. С.

Що-ж до уваг, які цей звіт викликає, то головною й найпершою з них є та, що П. П. С. стоїть в опозиції до нинішнього польського уряду, а тому вона може обіцяти хоч золоті гори. Мовляли: „обіцянка-цяцянка, дурному радість". А кінцевий уступ резолюції ясно викриває ще й другу вовчу думку польських соціялістів: їх змагання до розбиття єдности у таборі самих національних меншостей.

Та зрештою, коли-б ці всі гарні слова й не були в такій мірі брехнею підбиті, то ми всетаки мусіли-б на це сказати:

Timeo Danaos et dona ferentes! Боюся Данайців, коли вони навіть з дарами приходять...

Мартин Гак.

ПЕРЕМОГИ ЛЮДСЬКОГО ДУХА

Бездротова передача сили. — Безконечна далекозорість. — Чарівна машина. — Уродини без мук.

З Лондону прийшла сенсаційна звістка, що англійським ученим (чи англійському ученому) пощастило зробити епохальний винахід: як передавати механічну силу на великі віддалення без дроту.

Про подробиці винаходу не подається нічого докладного — очевидно, щоб хтось другий ним не скористувався. Оповідається лише, що винахід ще зроблено підчас війни, але винахідники не хотіли, щоб їх ідею використовано на шкоду людям, а тому вони затаїли винахід. Аж тепер, коли небезпека нової війни минулась, вони приступають до використовання винаходу, але в кождій державі виразно ґарантують собі, щоб їх ідею не вживано для військових цілей.

Бездротова передача сили відкриває величезні, можна сказати — безмежні можливости. Можна буде огрівати, освітлювати й оплодотворювати віддалені місцевости, можна буде осушити всі болота на світі, побільшити родючість ґрунту, провести воду в пустинях, управляти кораблями з берега й літаками з землі... Міліони людей цей винахід зробить безробітними, але й міліони його благословлятимуть.

Коли це тільки все правда!

* * *

Англійський професор Ф. Дальб, вже відомий своїми винаходами на полі оптики, щойно винайшов спосіб удовжити людський зір майже до безконечности. Як тепер бездротовим телефоном вже можна переговорюватись через тисячі кільометрів (напр. між Ню Йорком та Лондоном), так винахід проф. Дальба дасть змогу бачити за тисячі кільометрів.

„Я вірю, — сказав пр. Дальб співробітникови одної англійської часописи, — що можливість бачити на великі віддалення здійсниться ще в цім році. Я це ґарантую своїм науковим імям. Можливо, що зпочатку далекозорість буде ще не зовісм досконала, але до відкриття англійської світової вистави воно вже буде цілком готове".

* * *

Дипльомати, редактори, політики, військові начальники, спекулянти, шпіони, — словом, всі ті, що мають до діла з секретними відомостями, давно вже ламали собі голову над тим, як передавати шифровані таємниці, щоб їх ніхто невтаємничений не прочитав. Яке-б потайне письмо, який би шифр хто не видумав, все знаходились такі мудрі, що той шифр розгадували.

Нині д-р Шербіюс із Берна (Швайцарія) винайшов таку шифровальну машину, яка автоматично зашифровує кожде письмо, кожду продиктовану їй відомість, але так, що ніхто невтаємничений ніяким чином того не розшифрує. Машину вже випробовано на швайцарськім головнім телеґрафі — й проба випала блискучо.

* * *

„У муках родитимеш ти дітей своїх!" Так каже святе Письмо. Та наука вже давно думає над тим, як усунути болі при уродинах. Нині по деяких німецьких клініках заколисують породіль у гіпнотичний сон, і коли родильниця прокидається — все вже є скінчене. Прокинувшись од гіпнотичного сну, жінки кажуть, що ніяких мук не відчували, а деякі навіть не ймуть віри, що вони вже породили.

Д-р М. С—й.

СЛАБОДУХАМ...

(Сконфісковано в „Жалі" зимою в цілости).

Чого спинились ви серед шляху борби
Неначе путник той, що вибився із сили?
Чого склонили чоло ви немов раби
І свій прапор до низу похилили?...
Ви тремтите? Така страшна вам смерть?
Ви стогнете від втоми і від болю?
Не жаль вам стільки трудів, стільки жертв?
Невже по них вернетесь ви в неволю?
Вперед! Вперед! Назад немає вороття...
За вами шлях, повен могил і трупів,
Над вами сумний вереск чорних круків...
А там... там впереді нове вільне життя...
Гляньте! У темряві вже блиснула мета.
Ідіть, ідіть до неї певним кроком...
Гей, підніміть прапор борби високо,
А воля вам всміхнеться золота!

Зима, 1922.

ДОПИСІ

ІСТОН, ПА.

Коляда на „Рідну Школу".

Як огень пробує золото, так Америка пробує людий. Як добрий чоловік сам живе на волі та в гаразді, то він цілим серцем відчуває ярмо і біду, у яких живуть його брати в старім краю. На кождім кроці, при кождій нагоді він згадає про свій нарід, що живе в злиднях, без світла просвіти і свободи. І його серце щемить і ние, чому нема правди на світі, чому у злиднях караються його рідні люди. Ті золоті, людяні серця, пізнати при всяких збірках на інвалідів, на сиріт, на „Рідну Школу" та взагалі завсіди, коли збирається лепти на потреби рідного краю.

Ізза моря линуть просьби о поміч на ріжні цілі, а тепер, біля Різдва, о коляду на „Рідну Школу". Щоби відгукнутися на цей клич, зібрався гурток добрих людий у нашій громаді, щоби піти з колядою. Місцевий священник пояснив у церкві ціль і завдачу „Рідної Школи". На руки колядників жертвували слідуючі:

Ф. Саґатий 2.00; Н. Підгайний 1.50; В. Ґудз 1.25; по 1.00 зложили: о. В. Обушкевич, М. Колодруб, В. Дроботій, В. Савчук, Я. Стиран, А. Василик, І. Вересюк, С. Петриляк, Т. Кульчицький, О. Питляр, Т. Мазій, В. Литвин, І. Терлецький, М. Загоруйко, І. Крочак, Гр. Яворський, В. Мазур; по 50 цнт. зложили: Т. Лубецький, З. Загачевський, В. Боднарський, С. Яворський, П. Бордун, І. Кощеньовський, І. Мимук, Ф. Нюман, В. Скрига, С. Терлецький, М. Ґулич; по 25 цнт.: Н. Ігорон, К. Терлецький, И. Ґобзінар, Я. Стойкович, І. Остюк, С. Возьний, І. Мазур; Калина Фотій 20 цнт.

Дмитро Підгайний зібрав $5.00 і передав колядникам. На його руки зложили по 1.00: Д. Підгайний, Т. Марак, Д. Крочовий, Н. Дармопук, М. Мущастий. Разом коляда на „Рідну Школу" $35.20. Ходили колядувати: Вас. Савчук, В. Дроботій, М. Колодруб і І. Крочак.

Відтак у хаті Н. Підгайного зібрав В. Дроботій $5.00 на поміч письменникам. Зложили по 1.00: Н. Підгайний, Ф. Саґатий, В. Дроботій, О. Питляр, по 50 цнт.: В. Джулян і І. Смереуаський.

Від „Тов-а Укр. Молодіжи в Ню Йорку" одержав В. Дроботій образи до роспродажі на поміч студентам. Розкупили ці образи по 1.00 слідуючі: Л. Пастушенко, В. Боднарський, Т. Кульчицький, В. Бучний, М. Федорчак, А. Топілька, М. Ґулич, Г. Яворський, І. Крочак, М. Шурин, І. Корженьовський, Н. Підгайний (2) і В. Дроботій (2) Разом спродано 15 образів за $15.00. Гроші відослано, куди були призначені.

Сердечне спасибі жертводавцям, колядникам і усім, що причинилися до зібрання цих лепт на поміч нашим рідним. Дякуємо усім громадянам за щирість, з якою приймали нас до своїх хат. Однак мусимо тут згадати також за трійцю таких, яких серця застигли і закаменіли вже наскрізь. Зайшли ми до одного, що зве себе большевиком. Застали в його хаті якби у дійсного буржуя повно їди і напитків та всякого добра. Але на „Рідну Школу", на просвіту для свого рідного народу не було і кводра. При самогонці співається „Душу тіло ми положим", але як треба дати хоч кводра для свого бідного народу, то й того нема!

Знова в другій хаті нам сказав оден буцімто Українець, що якби на американську школу або на місцезу читальню, то він давби, але на школу у старім краю не дасть. А по правді він навіть не є членом тої нашої читальні, хоч вона під самим його боком. Зноваж на американську школу він платить — хоче чи не хоче — у податках від свого „гавзу". Але звісна річ, що скупий все найде якусь вимівку.

Третий відмовився дати лепту оден бизнесмен. Але на тім ми не втратили, бо пішли до бизнесмена Жида і він дав нам 50 цнт.

Та цих трьох то були тільки винятки у нашій громаді, а усі решта показали себе людьми, які відчувають добре, що мусимо помогти рідним людям у їх теперішних недостатках. І тим добрим людям єще раз дякуємо дуже щиро.

Колядник В. Д.

БАЛЬЗАК ФІНАНСІСТ.

Славнозвісний французький письменник Бальзак у теорії знав придумати найліпші фінансові спекуляції. На практиці всі його теорії марно пропадали. Звичайно говорив: "Покажу вам, що я найбільший фінансіст наших днів." Та коли переглядав свої рахунки, дійшов до такого заключення: "На життя потрбіно мені річно 3.000 франків, а 6.000 на сплату процентів, лихви. Отже разом 9.000 франків". Фелісмен Паскаль каже про Бальзака: "Бальзака у його економічнім заколоті не легко слідкувати: рахунки за рахунками, числа за числами, нові довги, щоби поплатити старі довги, інтереси з лихварями, які брали від нього 10, 20 і 50 процентів". "В моїй хаті найчастіще можете побачити секвестратора і протести" говорив він сам.

СОКІЛ У ІСТОРІЇ ЛОВІВ

У середновічних часах уживали так загально і богато соколів на ловах, що годі було їх настарчити. Тому посилали окремих ловців у Норвегію й Ісляндію, щоби наловити соколів. Вправи сокола до ловів у ці часи належали до найліпших зайнять визначніщих людей. Соколів учили до сімох ріжних ловів: на чаплі, галки, сороки, соколи, зайці, куропатви і дикі качки. Найцікавіші лови були на самих соколів. Вучёного сокола пускали на дикого. Між ними приходило до бою на життя і смерть. Дикий сокіл старався рятувати найріжнійшими хитрощами, опускався і підлітав у гору у ріжних спіральних лініях, а вкінці попадався в кигті вученого сокола. Цей приносив його свойому господареві. Лови на чаплі були богато коротші, бо сокіл легко ловив чаплю, хоч і чапля часом боронилася розпучливо, а вміла нанести й смерть соколови своїм великим клювом. Галки і сороки кожен раз старалися спастися втечею, колиж бачили, що це дарма, ховалися зі страху перед соколом між галуззя дерева, там їх ловець ловив. На дику качку пускали сокола ще заки вона піднеслася у воздух, щоби летіти. Як лише качка побачило небезпеку, ховалася в воду, але на неї пускали заразже пса, щоби приневолив її підлетіти. Заяця ловили також при помочі пса.

ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. (гора міста).

Отсим повідомляється всіх членів У. Н. Дому, що річні збори відбудуться в суботу, 2. лютого, о годині 8-ій вечером. На збори має явитися кождий член, позаяк суть важні справи до полагодження. 23,25

ЗАРЯД.

ROCHESTER, N. Y.

Тов. Вільні Козаки міста Рочестер

— устроює —

БАЛЬ

в Товарискім домі, 102 Joiner Street

В СУБОТУ, 2. ЛЮТОГО 1924

На сей баль запрошуємо всіх своїх членів і Українців міста Рочестер. Буде пригравати українська музика, де можна буде забавися довола, бо сей баль робиться в власнім домі. Тож памятайте: в своїм домі своя правда. Проситься о як найчисленнійшу участь. За чеснку забаву ручить

23 **Комітет Товариства.**

НАШІ ЗА ГРАНИЦЕЮ

Українці живучі заграницею обовязково повинні учитися занка того краю в якім живуть. Живучи в Америці, повинно знатися англійський язик. Знаючи його Ви легко можете вичунися ремесла, або професії і бути вірівні з Американцем. Вам предкладає можність вичунитися його через почту на протязі 3 місяців після нашої легкої системи. Пробна лекція і подробиці висилаємо за 10 цнт. грішми або марками, можна і канадійськими. Адресуйте: 14-й

First American Preparatory School,
Dept. 46, 210 W. 147th Street
New York, N. Y.

З ДИПЛЬОМАТИЧНИХ СПОМИНІВ

Несподівані відвідини. — Мир між Москвою та Україною. — Клопіт українського дипльомата.—Дивоглядний документ.

Між своїми дипльоматичними споминами находжу нині один, який може зацікавити читачів з огляду на свою актуальність, а одночасно належить уже до тих споминів про які можна свобідно писати. Було це 23. січня 1920 р. Я був представником У. Н. Р. у Копенгазі. Зійшовши в ранці до бюра, звернувся я зі запитом до своєї секретарки, які новини приносять нинішні данські часописи? Вона сказала мені, що всі часописи є переповнені статтями присвяченими приїздови англійського політика Джорджа Лендсбері. Лендсбері був редактором великого денника „Дейлі Геральд", органу робітничої партії, заступником голови партії т. зв. „Лейбор" і бурмістром одної з громад міста Лондону. Він їхав у дипльоматичну подорож у товаристві американського діяча-соціяліста Стефенса, спеціяліста — як писали тоді часописи — від „революцій" і дуже близького до особи президента Вілсона, з якого доручення він обїздив Росію для зібрання інформацій про поодинокі етапи російської революції.

Яке було мое здивування, коли саме підчас моєї розмови з моєю секретаркою, принесли мені два візитові білети: Лендсбері та Стефенса. Це була 11. год. вранці. Вони приїхали до Копенгаги попереднього дня вечером. Видко, що не гаяли часу.

Коли мої несподівані гості ввійшли до сальону, вони „перейшли до теми" з англо-американською скорістю та діловитістю. Лендсбері їхав як делегат від своєї партії, щоби виконати рішення, яке вона прийняла на своїм останнім засіданню: для добра революції треба було погодити Росію з Україною. Лендсбері мав їхати до Москви а Стефенс до Кива. Вони вважали розумним уже в Копенгазі мати деякі інформації про конфлікт між двома народами і про переповні щодо їх порозуміння. Лендсбері витягнув з кишені записник та олівець і звернувся до мене з ось-яким питанням:

— Будь ласка, скажіть мені, які умовини ставить Ваш уряд як необхідні в нинішній стадії для порозуміння з Росією?

Прошу уявити собі мое клопітне становище. На протязі менше більше чотирох місяців, я не мав ніяких звісток від уряду; я навіть не знав напевно, де він є разом зі своєю армією. Дати виминаючу відповідь було неможливо; признатися, що не маю ніяких звязків зі своїм урядом було ще важче. І тому я, ставнувши перед картою України, потягнув сміливим рухом лінію поперек нашої території, так, щоби не зробити кривди ні своїм ні ворогам, вказуючи, де стоять війська московські та українські. Під натиском домаганням Англійця, я подав йому такі умовини майбутнього мира:

1. Большевицька російська армія опорожнює негайно цілу територію України.

2. На протязі трьох місяців скличе український уряд Установчі Збори, які вирішать про форму правління України і її відношення до Московщини.

3. Пасивне і активне виборче право при Установчих Зборах матиме тільки трудяча кляса, себто ті, що живуть з власної праці.

Цим останнім пунктом хотів я зеднати собі його симпатії як соціяліста. Вислухавши цього, Лендсбері поставив питання: чи Україна згідна була би дати доступ до Чорного Моря, тому, що Московщина е надто великою краєю, щоби могла обмежитись тільки одним північним морем. Він як Англієць, не міг мабуть уявити собі існування держави без моря бодай з двох боків. Коли я не міг найти як стій відповіди, кажучи, що в цій справі не знаю точно погляду мого уряду, він прохав мене порозумітись до завтра з урядом — бездротним телеграфом! А я від 4-ох місяців не міг порозумітись з урядом навіть поштою, не знаючи його адреси.

По цій розмові Лендсбері та Стефенс пішли до Літвінова, який тоді як представник совітського уряду був у Копенгазі івів важні переговори з Англією за посередництвом англійського посла О'Греді. З Лендсбері та Стефенсом ми умовились зустрітись на другий день на обіді. Вони прийшли до мене точно в умовлений час. Лендсбері заявив, що він мав кількагодинну конференцію з Літвіновим і що Літвінов представив теперішній український уряд як контрреволюційний, що не має ніякого впливу на український народ та що совітський уряд не думає силоміць прилучати України до Росії, тільки думає ще у квітні скликати українські Установчі Збори, що вирішать відношення України до Московщини. У відповіди я звернув увагу Лендсбері на те, що хоча бі совітський уряд скликав українські Установчі Збори, то у висліді не був би висловом свобідної волі українського народу і тому, що самі вибори наради велись би під загрозою багнетів окупаційної армії і тому, коли совітському урядови справді залежить на мирі з Україною, то він мусить виконати перший пункт згаданий мною.

Лендсбері та Стефенс вернулись знову до Літвінова. На другий день вони заявили мені, що Літвінов порозумівся з Москвою і має точні дані про те, що Голова нашого уряду С. Петлюра находиться вже у Варшаві. Я був безсильний супроти аргументу моїх гостей, що наш уряд звязався з найбільше реакційною державою.

Всеж таки деякі мої аргументи мали успіх, а саме: що Україні не дають свобідно виконати право на самовизначення, лише тому, що вона велика та богата, хоча таке право мають інші народи бувшої російської імперії, що ми не бажаємо ніяких більших прав як такі народи як Фінляндія, Естонія або Литва, іт. и. Лендсбері зробив ще одну спробу і звів мене зі самим Літвіновим. По кількагодинній вимині думок удалось нам осягнути від Літвінова те, що він передав до Чічеріна через Лендсбері листа, в якому радив поладнати в якийнебудь спосіб українську справу, з огляду на те, що вона на міжнародній арені, головно в соціялістичних колах, будить недовіря до совітської влади.

Лендсбері віїхавши на другий день до Москви, став там повним прихильником совітської політики, а Стефенс не доїхав на Україну, бо українського уряду тоді вже не було.

Цікаво, що безпосередно перед відїздом Лендсбері, я був ще ним запрошений на вечеру, підчас якої серед товариської розмови він на дощині зі срібними (яку роздавали в ресторані гостям) записав на спомин моїй жінці ось-ці слова:

„I know you will both live to see your country at Peace & you will soon forget the sorrow of today. because we all live our lives not in past or future, remember Heaven or Happiness is here with us to-day or nowhere & the Kingdom of God is within you. Jan. 24|20. G. L."

(„Знаю, що ви обое доживете часу, коли побачите свою країну в мирі і що швидко забудете про нинішню журбу; бо всі ми переживаемо свое життя не в минулому і не в майбутньому. Памятайте, що Небо і Щастя є з нами, нині, тут або ніде не є, і що Царство Боже є з вами").

Для пояснення цих рядків треба додати, що Лендсбері як один з просідників англійського крайного соціялізму є людиною дуже побожною, яка майже що дня ходить до церкви.

Др. Дмитро Левицький.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з численними домаганнями урядників і членів, рішенням Екзекутиви У. Н. Союза з 31-го грудня 1923 р. отсим проголошуєся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати, до кінця місяця лютого 1924 р.

Згідно з тим, в слідуючих двох місяцях а то в:

СІЧНИ І ЛЮТІМ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН і ДІТИЙ

від 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Браття і Сестри:

За два місяці, а саме з кінцем лютого, досягнемо повних трийцять літ істновання нашої славної організації.

За два місяці має доповнитися трийцять літна організаційна праця членів У. Н. Союза.

Перед нами вже лиш два місяці до цеї торжественної хвилі. І тих два місяці, нам слід використати на довершеннє спільної нашої праці, якнайкрасшим успіхом в користь організації, а то, приєднанием якнайбільшого числа нових здорових членів.

Хай отже до кінця лютого, клич У. Н. Союза „В Лучности Сила" невтихає, а рекорд нових членів хай перевисшить всі дотеперішні. Покажім що ми своєрідну організацію вміемо любити.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

Вписуйте свої діти.

Організуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

За інформаціями голоситься до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 31. грудня 1923 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

Клим Поліщук.

„ТОДІ, ЯК БУЛО РІЗДВО"...

(Із записної книжки з часів Великої Війни).

Це було тоді, як було Різдво... Сумне Різдво на холодній чужині, де мріявся спокій і сниюся рідке село. Пригадую, як вечірня мла снувалася в лісі з білими наміткми обгортала високі струнки ялини сосни. Небо вгорі було таке темносине, глибоке і таємниче, як безодня, з якої так привітно і так ласкаво всміхалися далекі зорі. Навколо в лісі панувала молитовна тиша, а легенький шепот замерзлих віт нагадував тихий шепот уст моводящих під час "херувимської" в сільській церкві.

На краю ліса мовчать наші землянки і не чути в них звичайного шуму. Святочний настрій запанував усіми, так що було навіть трохи чудно, що враз насада скрізь така тиша і не було чути ні фельдфебельської лайки, ні стрілу гармат. Годинами здавалося, що й війни ніякої не було і немає, а тільки тягнеться ще якийсь страшний сон, безконечний сон... Хотілося вірити, що в цю ніч станеться велике чудо, що зійдуть з неба легіони світлих сил і заспівають стардавньої волинської колядки:

"Слава Богу вишньому"...

А тоді, — як марилося, — станеться надзвичайне чудо, коли гармати розсипляться на порох, а рушниці перетворяться в прості палиці, з якими підуть додому всі знесилені вояки сірі люде і понесуть до рідних хат радісну вість про мир на землі.

З усіх землянок куриться дим і білими пасмами тягнеться вгору і повільно росходиться десь там вгорі, ген над лісом, під самим небом. Така лагідна тиша скрізь і така мовчазна біль самотної душі. Думи і спогади минулого не дають спокою. Щеб пак, адже це вже друге Різдво тут минає!... Ще добре, я те, що хоч стоїмо в резерві, а через те сидимо в теплих землянках, де на ніч роздягаємось можна. Торік так цього не було, а сиділи до пояса в снігу і своїми сльозами гріли стиглі холодні.

В "моїй" землянці мешкає ще троє. Всі вони "старі медики", які вже по шість літ фельдшерують на військовій службі. Як тільки скінчили земську школу, то як попали в сіру шинелю, то так і волочать її до цього часу. Богато зазнали й вони всякої всячини ще до війни, а за час війни тим більше. Всі трое були одної вдачі, байдужі до всього, що діялося навколо їх, не в міру веселі, любили вишити "по рецепту" і вести безконечні балачки про всякі "старші пригоди". Один з них, вилинян, Михайло Василенко був поетичної натури чоловік, чудово грав на гітарі, майже всі волинські пісні і любив росповідати казки нісітничного змісту. Другий, Полтавець, Петро Чуб, часто випивав "по рецепту", лічив "специяльні" хвороби, які надто шірилися серед офіцерської братії, а вільні години пролецував де небудь в затишному місті і курив, або росповідав про свій Миргородський повіт і запевняв, що кращої річки як Псьол, важко знайти в цілому світі...

А коли ми, жартуючи, називали його "Псьольським патріотом", то він мовчки спльовував на бік і крізь зуби кидав одно слово: "Тупоумці!" Третій з Тамбовщини, рижий і з наївними очами парубійка, який був майстер на всі руки: алів "лайтішкі" гнув обручі, з таком росповідав усякі казки із свого життя, коли він ходив аж у Почаїв і по дорозі "торговал божками", яких закупив у київській Печерській Лаврі. За його наївність і недотепність, а також за грізно настовбучену ружу чуприну, ми його инакше й не називали, яка "Аброшка Рижий". Так його називали всі офіцири і салдати полку і він, здається, навіть сам забував за свое власне прозвище. Було сидить і пише до якоїсь там своєї Марусі листа, але перед тим, як закінчити останнього рядка і поставити кропку, він запитує: "Хлопці, скажіть скорше, як мое прозвище, а то я якось забився". "Абрашка Рижий!" — обізветься хто небудь до нього, а тоді вн мовчки червоніє, як свое волосся, широко, на весь рот всміхається, знову згинається над листом і вивдить: "Абрам Ільичов". Потім просить у кого небудь копертку, з таємничим виразом лиця вкладає листа, помалу заадресове, а тоді повертається і каже: "Чорта з два підведете!"... кажучи про них, мушу згадати і про себе, яке властиво становище приходилося мені займати серед них, не знаю, через що саме називали мене "артистом погорілого театру", а за обідом витягали з боршу, або з кандьору лаврове листя і ропонували сплести з нього вінок на мою голову. Особливо захоплювався цією "ідеєю" "Рижий Абрашка", за що одного разу одержав від Михайла горячого ляпаса, бо Михайлов в тій час якраз потрібував моєї помочі в складанню якогось листа до сестри милосердя і цим бажав виявити до мене вою "друтелюбність".

Абрашка розсердився на Михайла, а Михайло на мене, бо за такий вчинок, я відмовився складати йому потрібного листа і сестра перейшла до росподимости старшого лікаря.

Взагалі, як то кажуть, хлопці були такі, з якими ще можна було жити. Останніми часи всі стали чогось нудитись і, часто було так, що вже нічого не допомагали жарти, а через те частійше й уважнійше читали газети і, як діти раділи мировому нотою президента Вільсона. По вечерах усе частійше й частійше збиралася до нас крадькома "околотошна" команда, яку ми старалися соціяльно освідомити і вияснити причини і цілі війни. Хорі, що переджували по два-три дні в „околодну", вписувалися в свої роти запеклими революціонерами. З команди околодку особливо революційно був настроєний Дмитро Дейнека, який господарював коло чайного куба. Раніш він був упевнений в тому, що Німці самі напалися на Росію, щоб "покорить царя" і взяти контрибуцію, через що саме з ними треба битися до "побідносного конца". Зовсім нічого не знав про те, як саме обстоїть у нас справа, хоч щиро обурювався на те, що б'ють різками, як каторжанів і що заморюють людей голодом, ставляючи їх ще живими тілами від цинги. Настрій у війську був піднесений, а ми його ще збільшували. Хтось з "георгієвських кавалеровъ", бажаючи прислужитися командирові полку, зробив на нас донос і нас хотіли поставити просто "въ строй" на першу лінію. Але в праву вставився старший лікар і нас "амістовано" через те, що відчувався великий брак фельдшерів, яких ніколи не могли замінити "сотні фельдшері" з "тимчасових" підготовчим курсом фельдшерської науки.

Після того випадку ми стали триматися надто обережно, а між собою все частіше говорили про те, що даві бути не може і що щось мусить статися.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДОЮ САМИ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

МИ ЖАДАЄМО!

(Малий фейлетон).

Коли у Варшаві вилетіли в повітря магазини з порохом, на далекім Поділлю в однім містечку поліція рішила, що сему може бути винен учитель Українець Н. і зробила в нього ревізію — для більшого враження не в день, тільки по півночі, о 3. годині. Сей учитель провинився проти републики хіба тим, що перед двома роками оженився і по всім правилам, божим і людським, дістав сина, котрий свої унаслідженні гайдамацькі інстинкти виявляв плачем, криком і ріжними иншими нечистими ділами — і то звичайно в ночі, як на гайдамаку пристало. Більше провин за вчителем не було.

Молоде подружя саме пробувало заснути по крикливім концерті свого наслідника, коли хтось застукав сильно у двері і урядовою мовою зажадав відчинення мешкання. Учитель знав уже з досвіду, хто так сміло стукає. Пустив гостей до хати, засвітив лямпу, станув собі коло грубки, закурив папіроску і придивлявся, як вони нишпорили по його небогатім, повоєннім господарстві. Жінка не вставала з ліжка, тільки старалася втихомирити синка, котрий від світла і гамору знову пробудився і, не зважаючи на власть і на урядову діяльність виявляв своє невдоволення так рішучо і грімко, що відобрав гостям охоту занадто докладно все переглядати.

Поліцаї дійсно спішилися, чи то з причини крику дитини, чи з безнадійности щось найти, або може мали ще когось відвідати. Уже здавалося, що відійдуть з порожними руками, коли один з них розвинув велике друковане оголошення, що лежало на столі, побачив там якусь червону стать і червоний великий напис: „Ми жадаємо!", втішився знахідкою, сказав з глумом: „А таки щось найшлося — на столі!" — і хутенько сховав великий папір у торбу. Учитель не відозвався ані словом, тільки незначно усміхнувся. Гості небавом відійшли, а молоде подружя не могло до рана заснути, роздратоване несподіваною візитою.

Всякий чоловік, котрий нічим не провинився, а його без причини напастують, чує жаль до властий. Цей жаль є гідний кари, бо добрий громадянин повинен прихильно примати від держави не лише ріжні добродійства і міліони гроший, але й неприємности. Учитель Н. не хотів сего зрозуміти і зараз вранці пішов до комісаря поліції розвідати, чому прислав йому ревізію. Чемний комісар оправдувався, що він зовсім тому не винен, — такий дістав приказ з гори і мусів його виконати.

— Але — додав з легким глумом — у вас таки щось найдено, якусь большевицьку відозву, казав агент. Я ще не дивився, бо тільки прийшов.

— Прочитайте зараз, побачите — просив учитель.

Комісар розвинув великий папір і в першій хвилині сам аж зжахнувся від товстого, червоного, рішучого напису: „Ми жадаємо!" Такі слова всякій власти не є приємні; просити — можна, жадати — не годиться... Але по хвилині лице комісаря розяснилося і се було доказом, що „большевицька" відозва не була небезпечна. То американський „Червоний Хрест" видав для Польщі дотепно зложену і намальовану відозву від дітей-немовлят до всіх старших.

На столі у червоній сорочці стоїть лисий ще громадянин з колиски, не богато більший від карафки з водою біля нього, і „промовляє" грімко до громади таких самих лисих і пузатих товаришів, що слухають його в низу стола і плещуть в руки на знак своєї згоди. Він кричить зі всіх сил і рукою наказує:

МИ ЖАДАЄМО!

Грудий матери!
Здорових родичів!
Сонця і повітря!
Сухих пеленок!
Власного ліжка!
Правильного кормлення!
Охорони від мух!

Ці іважкі жадання вимальовані товстими буквами також на папері, що його славний промовець держить у руці і показує товаришам. Жадання без сумніву революційні, бо нарушують честь і спокій батьків, котрі мають богато иншої журби, а не лише про дітей.

Однак комісар поліції оцінив цю революційну відозву прихильно і навіть попросив учителя:

— Дайте мені це!

— Не можу, бо я держу цю відозву для пропаганди у власній хаті.

— То хоч позичте мені — просив комісар.

— Потрібно вам?

— Потрібно... також для агітації у власній хаті. Покажу своїй жінці.

— Ну, коли так, то беріть собі!

Таким способом небезпечна відозва почала ходити також в урядових кругах без найменшої шкоди для Польщі. Тільки від Українця треба було її забрати в 3. годині по півночі...

О. М.

ЩЕ ОДНО ПРОРОЦТВО

„Пті Парізіен" помістив пророцтво мадам Де Телем на 1924 рік. Вона заявила, що найбільше опирається на астрольогії. Для Франції буде це неспокійний рік і в краю і за границями. Поодинокі партії будуть завзято боротися, а будуть і великі неспокої й дійде до розриву з одним союзним краєм, і то ізза економічних і релігійних причин. Англію цілий рік мучитиме внутрішня політика, а Індії завдадуть їй нові удари. Італія переживатиме дуже загадочні часи. В Еспанії буде на переміну мир і неспокої, невдоволення. В Голяндії буде спокійно. **Злучені Держави не потребують ніщо ожидати.** Можливо, що вибухатиме Везувій й до землетрусу в центральній Америці. Італійський король тріюм!уватиме над своїми неприятелями, а еспанський король зручно вимине трудноці. И анґлійський король найдеться у поважнім прикрім положенню, а швідський король ненадійно захворіє. Папа мусітиме вважати на своє здоровля, а президентови Кулиджеви не приключиться ніщо неприємного. Німецький кронпринц недобре зробив, що вернувся до Німеччини, бо там одно підприйняття може бути злощасне для нього. Цісар Вільгельм умре або занедужає в 1924 році.

ПРОРОЦТВА НА 1924 РІК

—o—

Мадам Де Теб уже не жиє, але жиє досить її наслідниць і наслідників. Вони продовжують її працю — пророкування будучини. Професор Раймон із Парижа належить до цих пророків, котрих пророцтва досі сповнилися. „Ню Йорк Ворлд" тому рік помістив був його пророцтва на 1923 рік. Там була предсказана окупація Поруря, вибух вулькана в Італії, землетрус у Японії, диктатура у Німеччині, зміна на становищі президента Злучених Держав, стабілізація австрійської корони і ще богато иншого. Цей факт, що Раймон дав пізнатися як добрий пророк, спонукав одного анґлійського журналіста спитати Раймонда про майбутнє 1924-го року. Раймон сказав таке: „В 1924 р. зачне Німеччина сплачувати свої довги, в части товарами, в части золотом. Французи відкличуть свої війска з Поруря, так що з кінцем цього року не буде ніодного французького жовніра на цій території. В році 1924 буде Надренська провінція самостійною републикою. У Німеччині диктатура заведе ліпші часи. Переведеться енерґічні фінансові реформи. Богато невтральних держав поможуть Німеччині у фінансових справах, а 1925 предложить їй Франція позичку. Баварія відділиться від німецького союза. Вільгельм більше не верне на престол. Кронпринц Фридрих не матиме ніякої політичної будучини. Війни не треба боятися. Між 1934 і 1938 роком настане зближення між Францією і Чехословаччиною. Польща під опікою Франції і Чехії має добру будуччину. Мала антанта скріпиться. Мсаарик остане на своїому становищі до кінця життя. Бенеш відіграє надзвичайно важну ролю на фінансовому полі. Мусоліні доведе до оконечного порозуміння між Св. Столицею й королівством. Після трьох літ Мусоліні уступить. В 1928 р. демократи дійдуть у Злуч. Державах до великої сили. У 1924 р. йтиме гостра боротьба проти американської інтервенції в користь Німеччини, Австрії, Італії й Греції. Росія буде просити прийняти її до Союза Народів. Большевики заключать договори з Німеччиною й Анґлією. Несподівані зміни привернуть у Росії владу в руки буржуазії. В 1924 р. закріпляться американсько-анґлійські взаємини. Ллойд Джордж відгравати буде знову важну ролю, аж уступить Керзон і Болдвін. За кілька літ Анґлію обезсилить французько-італійсько-російсько-німецький бльок. Наслідком цього Англія втратить всі свої кольонії. Французький франк буде падати в цьому році. Вибори матимуть такий вислід, що парлямент буде більше демократичний. Вкінці предсказує Раймон на 1924 рік іще землетрус, смерть двох вельми знатних французьких державних мужів, убивство двох большевицьких провідників, наглу смерть чужого посла, котрий наніс Франції богато шкоди і т. п. Побачимо.

У ПОШУКУВАННЮ НОВИХ ЗАСОБІВ ЕНЕРҐІЇ. НА ЯК ДОВГО ВИСТАНЕ ВУГЛЯ Й НАФТИ?

За сто літ Велика Британія не матиме більше вугля, Злучені Держави мали би ще вугля на 1500 літ, коли уживатимуть його стільки що й сьогодня. Німеччина має вугля на сто літ. Можна би сказати, що за тисячу літ уголь скінчить свою промислову карієру. Нафти не стане за добре століття. А на які жерела енерґії числить людство, котре надіється ще жити кілька століть. Таке питання ставить собі Свант Аргеніюс. Про це пише Де Варінь у „Журналь де Деба". Люде все більше старатисямуть використовувати силу води. Одначе Европа не має стільки води, що Африка й Америка. А колиб використали і всі водопади, не здобули би більше як половину енерґії, яку витворюють тепер. Вітер має в собі 600 разів більше енерґії, як вода, але як його „полонити"? На використання повени ще не мають способу. Найбільше роздумують учені над цим, як використати би силу соняшних промінів. Проби вчених: Сосіра і Мушота не вдалися. Еріксон осягнув ліпші висліди, але не оконечні. Американець Шуман сотворив чудо в Каїрі, при помочі соняшної енерґії витворював електрику, але лише на короткий час. Пізніще перенісся на полудне, до Асуана. Та там уже — хоч жара більша — осягнув богато слабші висліди. Тимчасом Еріксон каже, що рішення цього питання не є неможливе, лише не найшовся ще ніхто, хто взявся би за нього з відповідного боку.

—o—

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

КАТАЛЬОГ
КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Се вже несспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдачують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержання своєї літератури, не жаліли часу на читання книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого доступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свобода" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці поширають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

* Коротка історія біблійна, Старий і Новий Завіт 50
† Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про життє та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге видання 65
Коротка історія Руси до зруйновання Запорожської Січи 10
† Коротка історія України (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. 50
* Короткий виклад політичної економії А. Богданова (перевів М. Д.) 2.50
* Короткий огляд українського письменства від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки 30
† Короткий підручник до науки німецької мови 15
† Кость Гордієнко-Головко, останній лицарь Запорожжя, історичне оповідання А. Кащенка, видання 3-те 20
* Кровавий шлях (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля 60
* Кроваві діяманти, новочасний роман, написав Фон Ром 35
† Кузь та Грицунь, оповідання В. Винниченка 10
* Культура, національність та асиміляція, П. Понятенка 30
* Латачка, оповідання, Володимира Б. 25
† Летючий корабель, українська народна казка (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського 10
Ліс Микити. З німецького перекл. Ів. Франко 50
Листи з пекла й инші оповідання 25
1. Лист шинкаря до Люципера і відповідь, 2. Про алькоголь 10
† Літературні характеристики українських письменників, І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. 1.25
† Літературні характеристики українських письменників, II. Маркіян Шашкевич, з ілюстраціями, нап. Богдан Лепкий, брош. 35, опр. 50
* Лубенський монастир, веселі оповідання, О. Прокопупія 10
† Люба-згуба, повість Ю. Федьковича, зредаг. В. Вериніволя, брош. 20, опр. 30
† Люборацькі, сімейна хроніка, А. Свидницького, брошур. 1.25, в оправі 1.50
† Людина, опис будови людського тіла для шкіл та самоосвіти, з богатьома малюнками та барвною таблицею, нап. др. Ів. Раковський 25
Люфонди й инші оповідання, Степана Костіва 25
† Малечий деклямятор, збірна віршів 15
† Маленький, повість з життя малоземельної ... Андрія Чайковський 70
Марія й инші оповідання 10
Марта Борецька, історичне оповідання 25
* Маруся, повість Гр. Кв. Основяненка 25
1. Маска, 2. Краса, оповідання А. Чехова 10
† Математика, практичні поради з аритметики та геометрії, Ів. Андрущенка, опр. 50
† Мелянхолійний валець, новеля Ольги Кобилянської 20
* Методична граматика української мови, В. Коцовського і І. Огоновського, опр. 40
* Микола Джеря, повість Івана Нечуя Левицького, з ілюстраціями Е. Турбацького 60
* Місяць свідок і другі оповідання 20
Многострадальний народ, огляд історії українського народу, нап. С. Баран 20
* Молодий вік, оповідання для молодіжи, Кн. 1 40
† Мойсей, поема Івана Франка, з кольоровим портретом автора, брош. 25, опр. 40
† На білих скалах, повість Анатоля Франса, переклав Ів. Галущинський 65
Навернений грішник, оповідання, Б. Пруса 20
† Назва України, з картами, нап. С. Шелухін 10
† На зелених горах, збірка поезій, О. Олеся 15
† Найкрасші загадки і забавки для старих і молодих 20
Напад на Січ, оповідання, Данила Мордовця, і Павло Полуботок, поема Ст. Руданського 5
* Наречена, оповідання, Георгія Г. Чулкова 15
† Нарис римської історії, нап. К. Лоський 60
* Народ і національність, популярно-наукова розвідка, др. Стефана Гриневецького 10
† Народний Деклиматор, з переднім словом і вступними замітками, 107 ріжних віршів, опр. 1.25
† Народний герой Симон Петлюра (спроба характеристики), нап. В. Королів (В. Старий), з портретом Петлюри 20
* Народні казки ч. 1 20
* Народні казки ч. 2. 20
* На стрічу сонцю золотому, повість Марії Колцуняк 50
† Наука природи, вступні відомости на І. класу гімназіяльну та для народніх шкіл, нап. Поль Бер, переклад з французької мови під редакцією Т. Губенка, з 183 малюнками, брош. 35, опр. 50
* Наука про управу землі, М. М. Белегая 1.00
* На филях любови (поезії); Опир (галицька легенда), нап. І. Мулярчик 10
† Національна справа, нап. Ів. Бочковський 60
† Національне відродження австро-угорських Українців (1772—1880 рр.), Вол. Гнатюка 25
† Начерк історії української літератури, написав Богдан Лепкий, книжка І. і II., брош. 2.00, опр. 2.75
† Начерк соціольогії, нап. проф. др. Тома Ахеліс, пер. Якименко. В додатку: Поняттє соціольогії по Зіммелю 20
* Начерк стилістики, поетики і реторики, др. Конст. Лучаковського 40
На чужині, оповідання зо ріжні пригоди в чужім краю, Івана Спілки 15
* Наша рідна мова, географія України і характер Українця, Поляка і Москаля. Написав проф. М. Возняк 10
† Наші казки, з образками 20
† Не до пари, Панська воля, Максим Грімач, Отець Андрій, Два сини, Данило Гурч, народні оповідання Марка Вовчка 20
* Незвичайні дива природи, А. П. Нечаєва 20
* Незвичайні пригоди Матія Сандорфа, повість ц 2-ох томах, Ю. Верного 2.80
† Некультурна, новеля Ольги Кобилянської 20
* Не любо — не слухай, брехать не мішай, Т. Безшляха 20
* Не піддавайся біді, оповідання з селянського життя, др. А. Чайковського 25
* Не родися красний, але щасний 20
* Нетри, А. Сінклера, брош. 1.00, опр. 1.50
* Не-читальник, Л. Мартовича 40
* Нещасне кохання, повість з життя на російській Україні 10
† Німецька селянська війна, Фридриха Енгельса (переклав з нім. В. Левицький) 40
† Німецько-український словар, зладили В. Кміцикевич і В. Спілка, в полот. оправі 5.00
† Німецько-український словар (кишеньковий) 65
* Нічого не було, оповідання, А. Каменського 15
† Новелі, Кн. І., Юрія Сірого 70
* Новітна суспільність і церква, др. Т. Бартошека (переклад М. Павлика) 35
† Образки з громадського і письменського розвитку Русинів („Спомини з мого життя"), нап. Олександер Барвінський, в двох частях; перша часть з 10 портретами і двома картинами, друга часть з 12 портретами і 13 картинами 2.00
† Огляд бувальщини українського народа, переповів В. Андрієнко, з 40 образцями і 3 мапками 20
† Огляд історії України, І. Крипякевича, опр. 50
† Огляд території України, після д-ра С. Рудницького написав Петро Франко 10
Огонь на услугах чоловіка, (3 ілюстрації). — Становище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі 15
* О дванайцяти таблицях, оповідання після народних казок 25
* Олюнька, оповід. з життя ходачкової шляхти в 2-ох томах, др. А. Чайковського 80
Оповідання з війскового життя і инші 15
* Оповідання про сорок розбійників 20
Оповідання Олекси Стороженка 15
Оповідання Пантелеймона Куліша 15
* Оповідання про заздрих богів, Мих. Драгоманова 10
* Опришок і другі оповідання 20
* Оригінальний чоловік і инші оповідання 25
† Орися, Дівоче серце, Січові гості, оповідання П. Куліша 20
Орлеанська дівчина, історичне оповідання про французьку героїню Іванну д'Арк 20
† Осаул Підкови, оповідання, В. Будзиновського 60
† От собі казочки, нап. Рудиярд Кіплінг, пер. В. Ткачкевич, з двома образк., брош. 20, опр. 30
† От собі сторійки, нап. Рудиярд Кіплінг, переклав Вас. Ткачкевич, з трьома образцями, брош. 35, опр. 50
† Паки й паки (про нашу літературну мову) М. Левицького 20
† Пан Потоцький, оповідання 15
* Панські жарти, поема з останніх часів панщини, Ів. Франка 40
* Папа чи Христос, Ікй М. Глови 60
* Пачкар, оповідання, Б. Лепкого 10
Перед осуд народа. „Нечесть" між „чеснотою", нап. др. Семен Демидчук 20
† Перезва, вірші В. Валентіна 10
* Перекази старинного світа, др. Ів. Демянчука 35
† Перехресні стежки, повість Ів. Франка, брош. 1.75, опр. 2.00
† Перша читанка (Буквар, уложили: Антін Крушельницький, Омелян Попович, ... Лепкий; з образками Ол. Кульчицької, опр. 55
† Перли міжнародного красного письменства (Серія англійських клясиків, ч. 1. Чарльс Дікенс: Сверщок на печі, домашня казка, з біографією автора) 40
† Писання Богдана Лепкого, з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним Вас. Верниволею. Том І. Вірші, том II. Проза. Брош. 4.25, в пол. оправі 5,50
* Північний бігун колискою народів, Евгена Єлачича 15
† Північно-західня Україна, Мирона Кордуби 40
† Під Корсунем, історична повість А. Кащенка, видання 3-те 45
† Під одну булаву, історичне оповідання, Вяч. Будзиновського 60
* Під прапором свободи, вибір патріотичних деклямацій 30
* Підручник движимих образів, як оперувати машинами і їх сполученнями, Юр. Костура 75
* Під шум млинських коліс, оповідання в 2-ох частях, В. Держируки 20
* Пісні щирої любови, поезії Марка Скритого 50
* Плаваючий остров 10
* Повість о тім, як мужик двох ґенералів вигодував, нап. М. Салтиків-Щедрин, пер. з рос. Гр. Мак. 5
† Поганий день Василя Івановича, оповідання Д. Мамина-Сібіряка, пер. Є. Вировий, з малюнками Ю. Магалевського, видання 4-те 10
* Подорож до місяця, Ю. Верного 40
† Поезії О. Олеся 50
† Поза межами болю, картина з безодні, нап. Осип Турянський 60
† Полонений на Кавказі, нап. гр. Толстой, правдива подія з російського, брош. 20, опр. 30
* Попадя в зільници, гумористичне історичне оповідання з передодня революції, О. Проколупія 15
† Попович Ясат, Правда та неправда, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 9-ма малюнками Ю. Магалевського 10
* Порадник для женщин, що хочуть бути здоровими 15
* Порадник для залюблених або Як писати любовні листи 35
Порадник лікарський і Що Іван на тамтім світі бачив 20
† Початкова географія для народніх шкіл, з богатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький, брош. 60, опр. 75
* Початок родини, приватної власности і держави, Ф. Енгельса 75
Починок, оповідання, Б. Лепкого 15
* Пригоди наймолодшого брата, В. Гнатюка 15
† Пригоди статечної миші, нап. Д. Мамин-Сібіряк, видання 3-те, з малюнками художника М. Погрібняка 10
† Приказки Евгена Гребінки, з портретом автора й передмовою Б. Л. 20
† Прикарпатська Русь, сучасний стан, нап. др. Лука Мишуга 10
* Призначений московський пашпорт, оповідання, М. Твейна 10
* Природна метода лічення 15
* При стрілецькій ватрі, оповідання Абгара Солтана 40
* Притча про садівника та инші оповідання, Мстислава Руса 40
† Причепа, повість Ів. Нечуя-Левицького, брошурована $1.75, в оправі 2.00
† Причини аграрної революції на Україні і шляхи до розвязання аграрної справи, інж. Мик. Байера 10
† Про алькоголізм, нап. Микола Чайковський, з 11 ілюстраціями 10
Про батька козацького Богдана Хмельницького. Написав Михайло Грушевський 30
* Провідник, практичний підручник до науки англійської мови 1.50
* Про жіночу неволю в історичнім розвою, Мик. Ганкевича 30
† Промінь сонця, оповідання В. Винниченка 5
Промови, деклямації і желання на весілях, хрестинах і забавах 10
* Про полові справи, нап. др. Михайло Кос, четверте змінене видання, з образками 30
* Про походження та розвиток мов, або як і коли народи навчились розмовляти кожний своєю мовою, нап. Н. Рубакін, зукраїнізував П. К. 25
* Пророцтва арабської цариці Михальди 20
† Про світ Божий, бесіди по природознавству, Ю. Сірого 40
Проти алькоголю 20
† Про тифи — черевний, плямистий та поворотний (з малюнками), нап. др. Ст. Суковаченко 20
* Про українських козаків, Татар та Турків, М. Драгоманова 25
Про Христофа Колюмба та відкриттє Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пянства, тільки виховання. — Ріп Ван Вінкель, Вашінґтона Ірвінґа. — Дні нашої слави і недолі 15
1. Про Шевченкові твори. 2. Оферма, оповідання з війскового життя 20
† Психольогія, з 14 образками в тексті, нап. др. Вільгельм Єрузалем, із шестого німецького видання за дозволом автора переклав Григорій Кичун 1.00
† Психольогія, начерк науки про людську душу, нап. др. Іван Раковський, брош. 65, опр. 1.00
* Птичка-червоногорличка і инші оповідання, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Волод. Держирука 10
* Рай і поступ, Мих. Драгоманова 40
* Рахункова книжочка, опр. 50
† Революція в Росії (від 1861 року до найновіших часів). Т. Ф-н. 15
* Ревун, сатира, Ос. Маковея 25
Релігійні вірування старинних народів, подав Стефан Макар 20
† Рись-мати, Брат і сестра в лісі, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 8-ма малюнками Ю. Магалевського 10
† Рідна Школа, читанка перша, Спиридона Черкасенка 30
† Рідна Школа, читанка трета, Спиридона Черкасенка 60
† Рідне письменство, др. В. Сімовича 10
† Рідне слово, збірка новель і оповідань українських авторів 1.00
Різдвяна ніч (з 10 образками), Миколи Гоголя 20
* Рінальдо Рінальдіні, страшний провідник розбійників, романтичне оповідання з минулого століття 25
* Робінзон Крузо, з образками 1.00
* Робітничі пісні. Зібрав В. Головацький 25
* Розбишаки в паломницькій одіжи, оповідання для народу 10
* Розбійник Кармелюк, історичний роман в 6-ох томах, Мих. П. Старицького 2.40
* Розвій поглядів на вселенну, А. Діксона Вайта 40
* Розмова Поляка з Русином, веселий вірш, в котрім Русин висміває польську пиху 10
† Розмова про недуги та здоровля, нап. др. Вадим Зелінський 10
* Розмова тверезого пияка Василя з горівкою, нап. Мартин Гринишин 5
Росія й Україна, М. Михайленка 25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на [illegible] у слідуючій адресі:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.